

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתנז

ערב שבת-קודש
פרשת שמות
י"ז בטבת ה'תשע"א

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ז בטבת ה'תשע"א — כ"ד בטבת ה'תשע"א

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ז בטבת	הלי נוקי ממון פרק ו-ח.	הלי טומאת מת פרק ג.	מ"ע רח.
ש"ק	י"ח בטבת	פרק ט-יא.	פרק ד.	מ"ע רמא.
א'	י"ט בטבת	פרק יב-יד.	פרק ה.	מ"ע רמא.
ב'	כ' בטבת	הלי גניבה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ו.	מל"ת רמד. מ"ע רלט.
ג'	כ"א בטבת	פרק ד-ו.	פרק ז.	מ"ע רח. מל"ת רעא. ערב.
ד'	כ"ב בטבת	פרק ז-ט.	פרק ח.	מל"ת רמו. רמג.
ה'	כ"ג בטבת	הלי גזילה ואבידה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ט.	מל"ת רמה.
ו'	כ"ד בטבת	פרק ד-ו.	פרק י.	מל"ת רמו.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
5.08	4.41.6	12.10	11.40	9.08	6.47	5.44	5.21	4.33	ו', י"ז בטבת
5.09	4.42.1	12.11	11.41	9.08	6.47	5.44	5.22	4.33	ש"ק, י"ח בטבת
5.09	4.42.5	12.11	11.41	9.08	6.47	5.44	5.22	4.33	א', י"ט בטבת
5.10	4.43.4	12.12	11.42	9.09	6.48	5.45	5.22	4.34	ב', כ' בטבת
5.11	4.44.0	12.12	11.42	9.09	6.48	5.45	5.23	4.34	ג', כ"א בטבת
5.11	4.44.3	12.12	11.42	9.09	6.48	5.45	5.23	4.34	ד', כ"ב בטבת
5.12	4.45.4	12.13	11.43	9.10	6.49	5.46	5.23	4.35	ה', כ"ג בטבת
5.13	4.46.1	12.14	11.44	9.11	6.49	5.46	5.24	4.35	ו', כ"ד בטבת

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש
4:06	5:22	4:19	5:23	4:09	5:20	4:24	5:25	4:24	5:25
4:10	5:26	4:24	5:27	4:13	5:25	4:28	5:29	4:28	5:29

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובות: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

אדמו"ר הזקן הכניס את כל עניינינו בתורתו

- תבע מהחסידים לימוד הנגלה, לימוד החסידות ואחדותם יחד
- חייבים לנצל את הכוחות שניתנו, ואם לאו הרי זה כ"חובל באחרים"...
- כוחה של פנימיות התורה בהתפשטות חוץ ל'מעייין', ובעבודת האדם: גם בצאתו לעולם חדור הוא ב"מי הדעת" • בזאת נפלאה מעלת אדמו"ר הזקן אפילו לגבי ה"תנאים"! - כי את גדולתו הרוחנית לא השאיר לעצמו, אלא הכניסה כולה בלימוד החסידות, בהבנה והשגה • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ב. ולכל לראש - בעניין המודגש בשמו: אודות שמו של רבינו הזקן - "שניאור" - מסופר בשיחות³ שרומז על "שני אור": "אור" - קאי על התורה, כמו שכתוב⁴ "כי נר מצוה ותורה אור", ויש בה שני בחינות אור: אור תורת הנגלה, ואור תורת החסידות, ושניהם יחדיו נרמזים בשם "שניאור" - שם אחד, שבו נכללים שני האורות, הן האור של תורת הנגלה והן האור של תורת החסידות⁵. ועל-פי לשון המדרש⁶ על הפסוק⁷ "מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל", "מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות" (ועל דרך זה להיפך: מה שהוא מצוה לישראל הוא עושה⁸) - שדוגמתו

א. כ"ד טבת הוא יום ההילולא של רבינו הזקן. - כ"ד טבת מובא גם בגמרא במסכת בבא בתרא¹: "בארבעה ועשרים בטבת תבנא לדיננא (שכנו למשפטנו הראשון), שהיו צדוקין אומרינן תירש הבת עם בת הבן, נטפל להם רבן יוחנן בן זכאי וכו' ונצחום, ואותו היום עשאוהו יום טוב". אבל, זהו עניין בפני עצמו, ויש בו אריכות הביאור וכו'², ואילו המדובר עתה הוא בנוגע אלינו, שיום זה אצלנו הוא יום ההילולא של רבינו הזקן, וצריכים לנצלו בכל הקשור להליכה בדרכיו ואורחותיו, כדלקמן.

(3) ראה לקו"ד ח"א פג, א. סה"ש תש"ה ע' 129.

(4) משלי ו, כג.

(5) ראה גם "רשימות" חוברת כב ע' 16, ובהנסמן שם.

(6) שמו"ר פ"ל, ט.

(7) תהלים קמו, יט.

(8) ראה סה"מ מלוקט ח"ב ע' ו. וש"נ.

(1) קטו, ב. - אבל במגילת תענית פ"ה הגירסא היא כ"ד אב (וראה הערה הבאה).

(2) באגרות-קודש כ"ק אדמו"ר ח"ה ע' רא: "מה שהעיר מב"ב קט"ו ע"ב ודלא כגירסת מגילת תענית פ"ה בהנוגע לכ"ד טבת, הנה נדבר אודות זה בהתוועדות דכ"ד טבת ה'תשי"ב ואם אשיג השיחה מהתוועדות הנ"ל אצרפה במכתבי זה".

לחלק המסכתות וכו'".

וכמו כן סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר כמה סיפורים בעניין זה, שתוכנם שרבינו הזקן תבע בתוקף גם לימוד תורת הנגלה.¹⁴

ועל דרך זה בקונטרס עץ החיים לכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע¹⁵, שמבאר כמה וכמה פרטים בנוגע לאופן לימוד תורת הנגלה, בקבעו כמה וכמה שעות ביום שבהם צריך לעסוק בנגלה דתורה, כשם שקובע כמה שעות ביום ללימוד תורת החסידות.

ומטעם זה תובעים בתוקף כל כך מכל החסידים בכלל, ובפרט מאלה הנמצאים באוהלה של תורה, ומתלמידי הישיבה בפרטי פרטיות - שתהיה אצלם שקידה והתמדה ביותר בלימוד נגלה דתורה, אלא, שהלימוד יהיה מתוך חיות ו"לעבעדיקייט" (לא רק חיות ו"לעבעדיקייט" מצד ההבנה והשגה שלו, אלא גם חיות ו"לעבעדיקייט") שמוסיפה תורת החסידות בלימוד הנגלה.

והרי "תביעה" של הרביים היא (לא רק תביעה בלבד, אלא יש בה) גם נתינת-כוח, היינו, שניתנו הכוחות הדרושים ללמוד נגלה וחסידות ביחד, נוסף לכך שהנתינת-כוח כשלעצמה מחייבת לנצל את הכוחות במילואם, כי, העדר ניצול הכוחות ח"ו מהוה עוולה לא רק כלפי עצמו, בבחינת "חובל בעצמו", שאף שאינו רשאי, מכל מקום, הרי הוא פטור¹⁶, אלא גם כלפי אחרים, בבחינת "חובל באחרים", ועל אחת כמה וכמה כשמדובר אודות נשיא הדור!

וכיון שכן, חובתו וזכותו של כל אחד ואחד ללמוד לא רק תורת החסידות, אלא גם נגלה דתורה (במידה לא פחותה), כיון שתובעים ונותנים כוח על שניהם.

ד. ועניין זה - לימוד נגלה דתורה עם נסתור דתורה, גופי תורה ונשמתא דאורייתא, שעל-ידי זה נעשית נשמה שלימה בגוף שלם - מהוה גם הכנה והקדמה לגאולה השלימה שצריכה להיות הן בנוגע לגוף, גאולת הגוף, והן בנוגע להנשמה, גאולת הנשמה: פעולתו של יהודי שתהיה הגאולה השלימה, היא, על-ידי שלימות התקשרותו עם הקב"ה, על-

גם בצדיקים ש"דומין לבוראם"⁹, שמה שהם עושים תובעים הם גם מהמקושרים והשייכים אליהם - מובן, שעניין זה תובע רבינו הזקן מכל אלה המתחשבים ונמנים על דגלו ומחנהו - לאחרי שפתח וסלל את הדרך ("ער האט דורכגעטראטן די וועג") - שגם אצלם תהיה ההתאחדות של אור תורת הנגלה עם אור תורת החסידות.

ובפשטות:

רבינו הזקן תובע מכל אחד ואחד מאתנו הן לימוד תורת הנגלה והן לימוד תורת החסידות - כפי שפוסק בהלכות תלמוד תורה¹⁰ אודות חיובו של כל אחד ואחד בלימוד התורה, שחיוב זה אינו על מקצוע מיוחד בתורה, אלא על כל מקצועות התורה, הן נגלה תורה והן נסתור דתורה.

ובמילא: כשישנם "שפיץ-חסידים" שרוצים לצאת ידי חובתם בקו זה, או לאיך, "פארעווע-חסידים" שרוצים לצאת ידי חובתם בקו זה - אומרים להם: לא הא ולא הא, אלא צריך להיות "שני-אור" דווקא, שני האורות דתורת הנגלה ותורת החסידות, כפי שמתאחדים יחדיו דווקא.

ג. ויש להוסיף ולהדגיש בפרטיות יותר, שכשם שאי אפשר להסתפק בלימוד נגלה דתורה ללא נסתור דתורה, כך גם אי אפשר להסתפק בלימוד נסתור דתורה ללא נגלה דתורה, שכן, נגלה דתורה ונסתר דתורה הם כמו גוף ונשמה, "גופי תורה" ו"נשמתא דאורייתא"¹¹, וכשם שאי אפשר לגוף בלא נשמה, כך אי אפשר גם לנשמה בלא גוף (כיון שלא זו הכוונה), כי אם נשמתא דאורייתא ביחד עם גופי תורה.

ולהעיר, שבאגרת הקודש שבספר התניא, הן בתחילתה והן בסיומה, תובע ומדגיש רבינו הזקן במיוחד אודות לימוד נגלה דתורה - חלוקת הש"ס: בתחילתה¹² - "השלמת כל הש"ס כולו ברוב עיירות ומינים מאנ"ש .. מידי שנה בשנה", ובסיומה¹³ - "לגמור כל הש"ס בכל שנה ושנה ובכל עיר ועיר

(9) רות רבה פ"ד, ג. ועוד.

(10) פ"א ה"ד.

(11) ראה זח"ג קנב, א.

(12) רס"א (קב, א).

(13) בקו"א (קסג, א).

(14) ראה (לדוגמא) - לקו"ד ח"א כט, רע"ב. סה"ש תש"ד ע'.

163.

(15) פכ"ב ואילך.

(16) ב"ק צ, ב (במשנה).

להיות זוחלין ויוצאין גם מחוץ למקום הטבילה²⁴, מה שאין כן אם נפסק המעיין אפילו מחוץ למקום הטבילה, אין לו דין מעיין גם במקום הטבילה. ובהקדמה - שמצינו על דרך זה בנוגע לאדם הטובל במקוה (או במעיין), שאין הטמא נטהר אלא בעלייתו (בצאתו) מן המקוה²⁵. ונוסף לזה צריך להיות כן גם בנוגע למעיין עצמו - שמימיו צריכים להיות זוחלין ויוצאין גם מחוץ למקום הטבילה.

ידי אורייתא, שהיא הממוצע שעל-ידה נעשית ההתקשרות דישראל עם הקב"ה¹⁷. וכיון שההתקשרות עם הקב"ה צריכה להיות באופן שה"גליא" וה"סתים" דישראל קשורים עם ה"גליא" וה"סתים" דקוב"ה, צריך להיות גם חלקו בתורה ("ותן חלקנו בתורתך"¹⁸, "חלקנו" דייקא) המקשרת את ישראל עם הקב"ה, הן ב"גליא" דאורייתא והן ב"סתים" דאורייתא, שאז ההתקשרות עם הקב"ה היא "קשר של קיימא" - שהוא מב' קשרים¹⁹ - סתים וגליא²⁰.

נגלה דתורה ונסתר דתורה הם כמו גוף ונשמה, "גופי תורה" ו"נשמתא דאורייתא", וכשם שאי-אפשר לגוף בלא נשמה, כך אי-אפשר גם לנשמה בלא גוף

ו. והעניין בזה בעבודת האדם - בנוגע ל"מי הדעת הטהור", "דעה את ה'" (כלשון הרמב"ם בסוף הלכות מקוואות, ובסיום חיבורו), ובפרט בנוגע לפנימיות התורה הנקראת בשם מעיין: כדי לבחון את האדם עצמו אם אכן טבל ונטהר - צריך לבחון את מעמדו ומצבו בצאתו מהמקוה או המעיין, היינו, לא רק בשעה שעוסק בתורה, שאז טובל הוא במי הדעת, אלא גם בצאתו לעולם לעבוד עבודתו ("ויעקב הלך לדרכו"²⁶) במילוי שליחותו של הקב"ה, וכאשר רואים שגם אז חדור הוא בפנימיות התורה ורוזן דאורייתא, הרי זה סימן שאכן טבל ונטהר. ועוד תנאי בזה - שלא יהיה כלי המעכב התפשטות המים חיים, אלא ממנו והלאה ילכו ויתפשטו המים חיים המחוברים במקורם - גם במקום החוצה. ואז - ביכולתם של המים חיים לתקן את כל העניינים שבחוצה,

וכשישנו קשר של קיימא בין ישראל וקוב"ה, לאחר שליטת ההפסק ד"עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם"²¹, אזי באה הגאולה האמיתית והשלימה, כפי שמבאר רבינו הזקן באגרת התשובה²² שתיכף לאחר ברכת "סלח לנו" מברכים "גואל ישראל" - כן תהיה לנו במהרה בימינו על-ידי משיח צדקנו.

* * *

ה. [.] עניין נוסף בדיני מעיין - שזהו התואר הניתן לפנימיות התורה, תורת החסידות, עוד מזמנו של הבעל שם טוב - שלא זו בלבד שהמים צריכים להיות מחוברים למעיין, אלא עוד זאת, שלקא-סלקא-דעתך דתוספות²³ צריכים המים

(17) ראה זח"ג עג, א.

(18) אבות פ"ה מ"ב. וראה לקו"ש חי"ג ע' 118.

(19) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח טשי"ז ס"ב-ג.

(20) ראה לקו"ת ויקרא ה, ג. נצבים מו, א. ובכ"מ.

(21) ישעי' נט, ב. וראה תניא אגה"ת פ"ה.

(22) פי"א (ק, א).

(23) ד"ה שמא - בכורות נה, ב. וראה אגרות-קודש כ"ק

אדמו"ר חי"ב ע' שמ.

(24) וכדוגמת זוחלין שבמקוה (דפסולין), שהזחילה מה שניירי ממקום למקום תוך המקוה, לא חשיב זוחלין (שו"ת הצ"צ יו"ד סי' קמד אות ה' ואילך. רמ"א יו"ד סי' רא סעי' נו"ן).

(25) כס"מ בהל' אבות הטומאות ספ"ו.

(26) לשון הכתוב - ויצא לב, ב.

מחוץ הימנו, כתכונת המעיין, ובוהו הוא החידוש של אדמו"ר הזקן, כדלקמן.

ח. וביאור העניין:

בנוגע לבחינת האבות ומשה שישנם בכל דור - הרי זה באופן שאותם אנשים עצמם נמצאים במדריגתם היותר נעלית (כאברהם כו' כמשה), אבל לגבי הדור הרי זה עניין בלתי ידוע.

כלומר: ישנה אמנם הפעולה שלהם, שבזכותם העולם קיים וכו', אבל אין כאן הבנה והשגה, לא במדריגתם ולא בענייניהם.

ובסגנון דלעיל - שהם עצמם נמצאים במעמד ומצב של חיבור עם המקור, שלכן הרי הם "כאברהם כו' כמשה", אבל אין זה באופן של יציאה וזחילה חוץ מהם, אלא באופן שמהם ולהלן נפסק העניין. ועל דרך מאמר רז"ל³⁴ "מיום שחרב בית המקדש בטל כו' משמת כו' בטל כו'".

זאת ועוד: גם אותם צדיקים שנשארו מהם כמה הוראות פסקי דינים ומנהגים, וכמו בר' יהודה החסיד, שכמה וכמה מהוראותיו נתקבלו בתפוצות ישראל - הרי זה רק בנוגע לעשייה בפועל, אבל טעמי ההוראות, ובחינת הנבואה שלו, נשארו בהעלם.

והיינו, שמקיימים אמנם הוראות אלו כיון שידועים שמקורם בדברי ר' יהודה החסיד, אבל קיומם הוא באופן של "חוקה חקתי גזירה גזרתי"³⁵, ללא הבנה והשגה במוח שבראש - והרי הבנה והשגה הוא עיקר עניין התורה, כפסק הדין³⁶ בנוגע ללימוד תורה שבעל פה שאם אינו מביין מה שלומד אינו יוצא ידי-יחובת לימוד התורה, ואינו יכול לברך ברכת התורה. - בנוגע למעשה המצוות, חייב לברך ברכת המצוה גם אם אינו יודע פרטי דיני המצוה וכוונת המצוה, אבל בנוגע ללימוד תורה שבעל פה, בהכרח שהלימוד יהיה בהבנה והשגה (לכל הפחות מקצת דמקצת), ורק אז יכול לברך ברכת התורה: "נותן התורה" - לשון הוה³⁷, "מה להלן כו' אף כאן כו"³⁸, כנתינתה מסיני!

34 משנה סוף סוטה.
35 לשון חז"ל - נתחומא חוקת ג. במדב"ר רפי"ט.
36 הל' ת"ת לאדה"ז ספ"ב. וש"נ.
37 של"ה כה, א. לקו"ת תזריע כג, א. ובכ"מ.
38 ברכות כב, א. וראה תו"א יתרו סז, ב. ובכ"מ.

ועד כדי כך, שאפילו הנטמא בטומאת מת ("אבי אבות הטומאה"²⁷, שקשור עם נחש הקדמוני שהביא מיתה לעולם), שאודותיו נתכרכמו פניו של משה רבינו באמרו "במה תהא טהרתו", עד שנאמרה לו פרשת "זאת חוקת התורה"²⁸ - נעשית טהרתו על-ידי מי חטאת שמתקדשים ב"מים חיים" דווקא²⁹ [..].

* * *

ז. על-פי האמור לעיל שחיבור המעיין למקורו צריך להיות לא רק לפני מקום הטבילה, אלא גם לאחר מקום הטבילה - יש לבאר מעלה מיוחדת שמצינו אצל אדמו"ר הזקן לגבי קודמיו:

ובהקדם שכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (אביו של כ"ק מ"ח אדמו"ר) סיפר³⁰ פתגם הצמח-צדק ("פוסק" לא רק בתורת החסידות, אלא גם על-ידי שו"ת בנגלה בתורה) אודות אדמו"ר הזקן, שאילו היה בזמן האמוראים היה אמורא, אילו היה בזמן התנאים היה תנא, (וסיים): ועוד יותר מזה, ופירש כ"ק אדנ"ע שהכוונה היא לדורות הנביאים!³¹

והנה, ישנם השואלים: הייתכן לומר תואר כזה בדורותינו אלו?

ובכן, מצינו שכעין זה אמרו על רבי יהודה החסיד. אלא שעניין זה הובא ב"ספר מעשיות"³², שלא ידוע עד כמה היה מחברו בר-סמכא. אך יתירה מזה מצינו בדברי רז"ל במדרש רבה³³ - ש"אין דור שאין בו כאברהם כו' כמשה".

מהו אפוא החידוש בתואר שבפתגם הצמח-צדק הנ"ל?!

ויש לומר, שהחילוק הוא - אם מעלה זו היא רק במקום שהוא נמצא, או שזהו עניין היוצא וזוחל גם

27 פרש"י פסחים יד, רע"ב. ועוד.
28 נתחומא חוקת ו. במדב"ר פי"ט, ד.
29 ספ"ק דמקוואות.
30 סה"ש תורת שלום ע' 169 (והוא נוסחא אחרת מהמובא בלקו"ר ח"ד תרסב, רע"א (סה"ש תרפ"ז ע' 230)).
31 ראה גם תורת מנחם - התועודיות ח"ב ס"ע 107 ואילך.
32 הועתק בספר חסידיים הראשונים - וואיטצן, תרע"ז. וב"תולדות ר"י החסיד" שנרפסו בריש "ספר חסידיים השלם".
33 ב"ר פנ"ו, ז.

שציוה שצריכים לקשר את הלימוד עם מעשה בפועל, שזהו עניין ה"בכץ", ובכל אופן, יש צורך גם בהבנה והשגה.

וזהו יתרון המעלה שבמעיון, שה"מים חיים" זוחלים ויוצאים גם מחוץ הימנו - שגם ב"חוצה" יוכלו ללמוד ולהבין את העניינים של פנימיות התורה (מן הקל אל הכבד), בהבנה והשגה של שכל נפש האלקית, שיסביר גם לשכל האנושי של האדם הלומד, שעל-ידי זה מתקשר ומתחבר האדם - שהיה עד עתה ב"חוצה" - עם המקור של "דברי אלקים חיים", שהוא הקב"ה, כמו שכתוב⁴² "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים גו'",

ועל-ידי זה נמשכת החיות (לא רק בלימוד החסידות, אלא) גם בלימוד הנגלה, ועד שנמשכת החיות גם במחשבה דיבור ומעשה של כל היום כולו - שרואים שמתהלך איש חי, כיון שהוא מקושר עם מקור החיות, הקב"ה, שהכניס את עצמותו בעולם על-ידי תורתנו תורת חיים, שילמדוה בעולם הזה הגשמי, ויאירו אותו עם האור והמאור שבתורה.

(קטעים מהתוועדויות כ"ד טבת ה'תשי"ב וי"ט כסלו ה'תשט"ו.
תורת מנחם כרכים ד עמ' 241-243; ג עמ' 136-140)

(42) ואתחנן ד, ד. וראה אבות דר"נ ספ"ד.

ט. וזהו החידוש של אדמו"ר הזקן בהוראותיו ותורת החסידות שלו, ובפרט לאחר המאסר והחופש דפטרבורג - שהלביש את כל הבחינות שלו (גם הנעלות ביותר) בתורת חסידות חב"ד ובהשגה, ועל-ידי לימוד תורת החסידות "לוקחים" כל בחינות אלו³⁹.

והעניין בזה - שלימוד התורה בכלל צריך להיות אמנם בדרך הקדמת נעשה לנשמע, היינו, שהלימוד הוא בגלל שזוהי תורתו של הקב"ה, אבל לאחרי הקדמה זו, עוזרו הקב"ה ומצליחו שיהיה גם ה"נשמע" - מלשון "כי שומע עבדך"⁴⁰ - שהוא עניין ההבנה וההשגה, אלא שבשביל זה צריך להיות עניין של יגיעה, "יגעת ומצאת"⁴¹, שמבין גם בשכלו.

ובנוגע לפנימיות התורה, ואפילו בתורת החסידות עצמה - היכן היתה הזכות וההצלחה ללמוד בהבנה והשגה ואריכות ההסבר - הרי זה התחיל אצל אדמו"ר הזקן, שתבע ודרש שתהיה הבנה והשגה גם בעניינים היותר נעלים שבתורת החסידות, אלא

(39) ומ"ש בסיום הפתגם (בלקו"ד שם) שכיון שהדור לא הי' כדאי לכן הי' זה בהעלם - י"ל הכוונה שאין העניינים כמו שהם בהפשטה, כ"א שנתלכשו בתורת החסידות.

(40) שמואל-א ג, יו"ד.

(41) מגילה ו, רע"ב.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

עבודה בתוקף עם ציפייה לגאולה

הגלות איננה מצב 'טבעי' לבני-ישראל

כיוון שמצד מציאותם האמיתית ("בני-ישראל") אינם שייכים למצרים, והיותם במצרים (לא במקומם האמיתי) הוא באופן ד"הבאים מצרימה", לשון הווה, "כאילו אותו יום נכנסו למצרים", ו"באותו יום" גופא ברגע זה (רגע ההווה) ממש - מודגשת יותר אצלם כוונת ותכלית כואם מצרימה, שברגע זה ("רגע כמימריה", שיש בו שיעור זמן דאמירת ג' אותיות "רגע") ימלאו שליחותו של הקב"ה לעשות לו יתברך דירה בתחתונים.

ועל-דרך זה בכל רגע ורגע ש"באים מצרימה" מחדש, ועד לרגע האחרון דזמן הגלות - שגם לאחרי כל אריכות וקושי הגלות, אינם שייכים לגלות, ואין זה מקומם, כך שהיותם בגלות ברגע זה, רגע האחרון של הגלות, אינו המשך טבעי לגלות ארוכה וקשה, אלא מצב חדש, "כאילו אותו יום (ואותו רגע) נכנסו למצרים". ולכן נעשית העבודה כל משך זמן הגלות עד לרגע האחרון דזמן הגלות בכל התוקף, ומתוך תוקף האמונה בביאת המשיח, ציפייה ותקווה חזקה לביאתו תיכף ומיד ממש.

(משיחת שבת יקודש פרשת שמות, י"ט בטבת ה'תשנ"א. התוועדות תנש"א, כרך ב, עמ' 137-138)

בזמננו זה סיימו הכול

על-פי זה אפשר להבין השייכות דפ' שמות לכ"ף טבת, יום ההילולא דהרמב"ם, שחל לעולם בסמיכות לפרשת שמות, וקביעותו בשנה זו - בערב שבת פרשת שמות.

...אצל הרמב"ם רואים בגלוי איך שבהיותו במצב ד"הבאים מצרימה" פעל שם (באופן השייך בזמנו) את העניין ד"גאולת ישראל", הן גאולה רוחנית בערך לחושך הגלות שהיה אז (בדוגמת יציאת מצרים גם במצב ד"לילות"), והן כוח והכנה לגאולה שלימה כפשוטה ("להביא לימות המשיח"), וכמרומו גם בשם "רמב"ם" ראשי תיבות "רבות מופתי בארץ מצרים"...

...ועל אחת כמה וכמה לאחרי שישנו כבר הריבוי דמעשינו ועבודתינו במשך כל הדורות, כולל - דרבי אליעזר בן עזריה בזמנו, והרמב"ם בזמנו, וכל צדיקי ישראל בכל הדורות, עד בדורות האחרונים - העבודה דרבתינו נשיאינו המיוחסים לבית דוד משבט יהודה, כולל - העבודה דכ"ק מו"ח אדמו"ר במשך שבעים שנה בחיים חיותו בעלמא דין (תר"מ-תשי"י) -

הרי במכל שכן וקל וחומר בדורנו זה ובזמננו זה, לאחרי שסיימו הכול (כנ"ל), ישנה ההבטחה גמורה בתורה, שבטח יהיה (תזכור את יום צאתך מארץ מצרים) כל ימי חיך . . להביא לימות המשיח", ובפשטות שלא זקוקים להפסק חס ושלום בין "כל ימי חיך" ו"ימות המשיח" (כמו שהיה אצל בני-ישראל בכל הדורות שלפני דורנו זה), אלא "כל ימי חיך" רכל אחד מבני-ישראל, חייו הגשמיים כנשמה בגוף, כוללים בפשטות (גם) "ימות המשיח" בלי הפסק, מכיוון שהגאולה באה תיכף ומיד ממש ברגע זה ובמקום זה.

(משיחות שבת פרשת שמות תשנ"ב. התוועדות תשנ"ב, כרך ב, עמ' 94 ואילך)

פנינים בענייני הלכה ומנהג

האם לאחר ברית מילה לכתחילה, ומה לגבי ענידת חוט אדום? •
הבדלה על תה במקום הצורך, על שותפים שומרי שבת, ועל מנהג
חב"ד שלא לישון בסוכה • הוראה: להעדיף את זכות חלוקת צדקה
ותרומות בבחינת "עולמך תראה בחיך" • לקט דברים שבעל-פה מפני
השמועה בענייני הלכה ומנהג • להלכה ולא למעשה

* * *

ויש להוסיף ולציין ללקוטי שיחות (כרך כב
עמ' 115, הערה 17) לגבי הטעם שבסידור אדמו"ר
הזקן - "מצות מילה (ופידיון הבן) ... זמן קיומם
בדרך כלל הוא בבוקר, ונסדרו אחרי תפילת
שחרית דחול".
והנה בלקוטי שיחות כרך ז' (עמ' 307-306)
נדפס מכתב מהרבי משנת תשי"א ובו מבאר את
ההיתר לאיחור המילה, כדי שתהיה ברוב עם
(וב'פרדס חב"ד' גיליון יט עמ' 193-191 הארכת
לבאר המכתב), אבל זהו ביאור לבדיעבד, עיין
שם.

סגולת סנדקאות

בשבת קודש ט' טבת תשמ"ז אמר הרבי למזכירו
הרב קרינסקי, ששימש קודם לכן סנדק בברית-
מילה לנכדו:
"זהו כקטורת וסגולה לעשירות ושתהיה
עשיר בגשמיות וברוחניות ותתברך בכל עניינים
טובים".

הקפדה על תשלום מס

שח הרב חיים יהודה קרינסקי ממזכירי כ"ק
אדמו"ר:
פעם אחת ביקש ממני הרבי לקנות דבר-מה
בעבורו. הרבי ביקש לראות את הקבלה עבור
הרכישה, הביט בה ושאל מדוע לא שולם המס.
עניתי כי ה'מרכז (לענייני חינוך) הוא מוסד פטור
ממס.
הרבי הגיב ואמר: "הרי הדבר נרכש בעבורי,
ואין זה שייך ל'מרכז'. צריך לשלם את המס. הרבי
הורה לי לשוב לחנות ולשלם את המס."

זמן ברית מילה

שח המזכיר הרב יהודה-לייב גרונר שי':
פעם אחת [=בשנת תשמ"ב] הבחין הרבי
במודעה ב-770 שהודיעה על ברית מילה שתתקיים
בשעה 2 אחר-הצהריים. הרבי העיר שיש לכתוב
זמן שקודם חצות היום, ואם תתאחר הברית מילה
- תתאחר, אבל לא כדאי לכתוב מלכתחילה זמן
שלאחר חצות היום [פרדס חב"ד גיליון ח"י עמ'
188].

קופת צדקה בבית הרפואה

לחסיד שעבר במהלך חלוקת שטרות לצדקה ביום ראשון ג' טבת תשמ"ז, נתן הרבי דולר נוסף לצדקה בעבור [אשתו] היולדת [שילדה בערב שבת קודש] שתיתן שם לצדקה. אחר־כך הוסיף (כלפי בית הרפואה): "בטח ישנה שם פושקע [=קופת צדקה]".

שלילת חוט האדום

בשנת תשל"ג (בערך) נכנס תלמיד משיבת תורה ודעת 'ליחידות' לרבי ושאל כמה שאלות. בין השאר שאל אם יש עניין (סגולה) בחוט אדום, האם זה עוזר נגד עין־הרע. בתחילה לא התייחס הרבי לשאלה זו, אולם בהמשך, כשהלה שאל שוב, הגיב הרבי בחריפות. תמצית הדברים הייתה שזה מדרכי האמורי (מפי הרה"ג הרה"ח ר' יהודה־לייב שפירא, ראש הישיבה הגדולה במיאמי רבתי).

הבדלה על תה

שח המשמש בקודש הרה"ח ר' חיים־ברוך הלברשטאם:
פעם אחת כשהרבי עלה בסוכות לסעודת החג שהתקיימה בסוכה הקטנה שבדירת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, המתינה לו [בחדר ה'יחידות' של אדמו"ר מוהריי"צ] חמותו, הרבנית נחמה־דינה ע"ה, ואמרה לרבי שלאחרונה קשה לה לעשות הבדלה על יין או על מיץ ענבים, והיא שואלת מה עליה לעשות. הרבי סימן לה בתנועת יד של בחישת כפית בכוס. היא שאלה: "לעשות על תה?", והרבי נהן בראשו הק' לחיוב.
הרבנית נחמה־דינה הודתה לרבי על התשובה (מרשימות הת' אליהו שי' שוויכא).

שותפים כהלכה

הרה"ח ר' יעקב סטמבלר ע"ה קיבל פעם הוראה

מהרבי שהשותפים שלו צריכים להיות "שומרי שבת וחג" (תשורה מח"י במרחשוון תשע"א עמ' 29).

על שינה בסוכה

בשיחות יום ב' דחג־הסוכות ויום שמחת־תורה ושבת בראשית תשל"ל הסביר הרבי בהרחבה את מנהג אדמו"רי חב"ד וחסידיו חב"ד שלא לישון בסוכה, והדברים הוגהו על־ידו בשנת תשמ"ז (לקוטי שיחות כרך כט עמ' 219-211).

בליל א' של חג־הסוכות תשל"ל ('המלך במסיבו' כרך א' עמ' לא) נשאל הרבי מדוע לא נאמר מפורשות ב'ספר המנהגים' שאין ישנים בסוכה? בקשר לכך ולמה שהשיב על כך הרבי שם, מביא הרה"ג הרה"ח ר' חיים ראפפורט (אנגליה) ברשימותיו כמה התייחסויות נוספות לנושא:

הרה"ג הרה"ח הרב מאיר צבי גרוזמן (מראשי ישיבת תומכי־תמימים בכפר־חב"ד) נכנס פעם אחת ל'יחידות' ושאל: היות שנהגתי כמה שנים לישון בסוכה בארץ־הקודש, האם עליי לשנות ממנהגי הקודש? הרבי פנה אליו במאור־פנים ואמר (הלשון בערך): "מכיוון שבעבר נהגת לישון בסוכה, ובפרט בארץ־ישראל, תמשיך לישון בסוכה לאורך ימים ושנים טובות".

כמה שנים לאחר מכן שהה הרב גרוזמן בחצרות קדשנו בחג־הסוכות, ונסתפק אם גם אז חלה הוראתו של הרבי אליו שישן בסוכה (מכיוון שהרבי הדגיש "ובפרט בארץ־ישראל"). הוא פנה אל הרה"ג הרה"ח הרב זלמן־שמעון דווארקין ז"ל (מרא דאתרא דשכונת קראון־הייטס) שיורהו כיצד לנהוג. הרב דווארקין פסק שלאור דברי הרבי עליו לישון בסוכה גם בהיותו בארצות־הברית.

הרה"ג הרה"ח הרב אליהו לנדא סיפר שהרה"ג הרה"ח הרב שניאור־זלמן גרליק ז"ל, רבו של כפר־חב"ד, בהיותו אצל רבנו בשנת תשכ"א שאל: "היות ובארץ־הקודש אני נוהג לישון בסוכה, ואילו בניו־יורק אני שומע שהאברכים אינם ישנים בסוכה, כיצד עליי לנהוג כאן?".

השיב לו הרבי: "אם הוא נוהג בארץ־הקודש

גדולה צדקה – בחיים

בהזדמנות מסויימת, כאשר שוחח הרבי אודות עניין "עולמך תראה בחיידך", אמר:

פעם פנה יהודי בשאלה לחותני, כ"ק מו"ח אדמו"ר, כיצד עליו לחלק את נכסיו בצוואתו עבור ענייני צדקה, והשיבו: "עולמך תראה בחיידך": לשם מה עליך להמתין עם קיום מצוות הצדקה עד לאחר מאה ועשרים שנה – "עולמך תראה בחיידך", מוטב שתקיים מיד את מצוות הצדקה, ותחלק את נכסיך עבור ענייני צדקה בהיותך נשמה בגוף, לאורך ימים ושנים טובות עד מאה ועשרים שנה! ויש להוסיף בזה:

כשמדובר בצוואה לאחר מאה ועשרים שנה – אפילו כאשר הצוואה חתומה על ידי עדים וכו' עלולים היורשים לבוא לטעון באופן אחר ולערער על הדברים המופיעים בה, אם אכן רצונו של פלוני המוריש היה באופן כזה, או אחר וכו'. וכאן גדלה מעלת חלוקת הצדקה של היהודי בהיותו נשמה בגוף, שאזי יכול הוא לעמוד על המשמר ולהיות בטוח שהדברים אכן נעשו בהתאם לרצונו וכו'.

הרבי ציין עוד:

ובמיוחד במדינה זו – ארצות-הברית – שבה נהוג אשר נתינה לצדקה קשורה גם עם כבוד המדומה (נוסף על הכבוד האמיתי) – כאשר מצלמים תמונות כו' ומפרסמים בכל העולם כולו שפלוני נתן לצדקה וכו' – הרי בוודאי שכדאי יותר לקיים את מצוות הצדקה באופן ד"עולמך תראה בחיידך".

לישון בסוכה, ינהג כך גם כאן".

המשיך הרב ושאל: "האם זו הוראה לרבים?". השיב הרבי "כן!".

וכך התבטא הרבי בתוך דבריו בהתוועדות שבת קודש פרשת בראשית תש"ל (לפי הנחה בלתי מוגה):

שמעתי גרסה בשמי ש[כאילו] אמרתי שאסור לישון בסוכה – זה בפירוש אינו אמת, ואדרבה: מי שרוצה, יישן לבריאות, "ושכבת וערבה שנתך"... ושאר אחד לא יפריע לו. מה שאמרתי היה כדי ליישב מנהג רבותינו וכו', ומנהג חב"ד, שלא לישון... אבל העיקר, לא שאמרתי שאסור לישון, ושאם מישהו ישן שיעירו אותו – שלא יעשו כן, ועל-אחת כמה-זכמה לא בשמי, אלא אדרבה: 'ושכבת וערבה שנתך'! וכל שבאו לומר, זה כדי לבאר מנהג גדולים וטובים מה שראינו אצל רבותינו שלא ישנו בסוכה לא שנת ארעי ולא שנת קבע, ועל-דרך-זה כ"ק מו"ח אדמו"ר.

דגש על-פי קבלה

שח הרב שלום דובער גולדשמיד:

בהיותו תמים בישיבה שאל הרה"ח ר' שלום חסקינד ע"ה את הרבי: בקידוש ליל שבת, בתחילת הברכה, כתוב 'ורצה בנו' (עם דגש בבית), והלוא על-פי כללי הדקדוק לא צריך שם דגש. הרבי ענה שהדגש הוא על-פי קבלה.

פרשת שמות

ואלה שמות בני־ישראל הבאים מצרימה (א,א)

ההבדל בפשטות בין ספר בראשית לספר שמות, שבספר בראשית מסופר על תולדות האבות והשבטים, שזו ההכנה ליצירת עם־ישראל, ואילו בספר שמות מסופר סיפור יציאת מצרים ונתינת התורה. אבל אם כך, למה התחלת ספר שמות אינה בסיפור יציאת מצרים, שאז נולד עם־ישראל, אלא בגלות מצרים דווקא?

ויש לומר, שאף שבספר שמות מסופר סיפור לידת עם־ישראל ונתינת התורה, אבל ההתחלה של סיפור זה אינה במתן תורה, ואף לא ביציאת וגאולת מצרים, אלא דווקא בגלות מצרים, המסמלת את הירידה ל'מצרים' והגבולים של העולם בכלל. מכיוון שתכלית התורה היא בירור העולם, לכן גם ההכנה למתן תורה היתה על־ידי עבודה בתוך גלות מצרים, באופן שענייני מצרים נכנסו לרשות ישראל, לתחום הקדושה.

(לקוטי־שיחות כרך ל עמ' 253)

ואלה שמות בני־ישראל... שבעים נפש (א,א-ה)

שקולים הן ישראל כצבא השמים. נאמר כאן שמות ונאמר בכוכבים שמות, שנאמר "מונה מספר לכוכבים לכולם שמות יקרא". אף הקב"ה, כשירדו ישראל למצרים מנה מספרם כמה היו (מדרש רבה)

מספר, מעצם טיבו, מבליט את המכנה־המשותף של הדברים הנמנים, ומטשטש את ההבדלים הקיימים ביניהם. לעומת זאת, קריאת שם משקפת את המיוחד והשונה שיש בכל פרט ופרט בפני עצמו. בכל יהודי קיימות שתי הבחינות גם יחד: "מספר" וקריאת "שם". מספר רומז לנקודת היהדות שהיא שווה אצל כל בני־ישראל. קריאת שם רומזת לסגולה וליתרון המיוחדים כל יהודי. לכן התבטאה חיבתו של הקב"ה לישראל בשני דברים אלו, כדי להודיע גדול חיבתם הן מצד נקודת היהדות המשותפת לכולם, והן מצד מעלתו המיוחדת של כל יהודי ויהודי כפרט. ועל־דרך מה שנאמר "מונה מספר לכוכבים לכולם שמות יקרא".

(לקוטי־שיחות כרך ו, עמ' 7)

שבעים נפש (א,ה)

אצל בני־יעקב נאמר "נפש", לשון יחיד, ואילו בתולדות עשיו (בראשית לו) נאמר "נפשות ביתו", לשון רבים. כי בצד הקדושה מורגשת אימת הקב"ה, ולכן שוררים שם התכללות ואחדות (בדוגמת שני שרים יריבים, שבבואם לפני המלך מתבטלים ממציאיותם ומתאחדים לדעה אחת); ואילו בצד הקליפה שוררים פירוד וריבוי.

(סידור עם דא"ח רסב,ב)

ברכת האורז שלא בתוך הסעודה

האוכל אורז שלא בתוך הסעודה, כיצד יברך?

יש לעיין גבי ברכת האורז, דלכאורה צריך עיון מדוע אם אוכלים אותו שלא בתוך הסעודה יש עניין לאכול לפני אכילת האורז (נוסף על אכילת מין 'מזונות' ו'אדמה') גם מאכל שברכתו 'שהכול', והלוא מדברי אדמו"ר הזקן² יוצא, שדוחן ברכתו 'שהכול' רק כאשר נטחן ונעשה ממנו תבשיל או פת, מה שאין כן אם הוא מבושל בלבד - ברכתו 'אדמה' (כשאר קיטניות)³, ואם-כן בשביל לצאת מידי ספק יש צורך לברך על מאכל אחר לפני שאוכל אורז שלא נתמעך, 'אדמה' - מצד שאולי האורז זהו הדוחן, וכן מצד שאולי נפסק כדעה שאם האורז לא נתמעך ברכתו 'אדמה', ומאידך, גם 'מזונות' כדי לחשוש לדעה שגם כשלא נתמעך ברכתו 'מזונות'. אבל לכאורה אין צורך בברכת 'שהכול'⁴.

כמו כן צריך עיון מדוע יש הפוסקים⁵ לברך על פריכיות אורז 'שהכול', והרי הפריכיות אינן עוברות תהליך בישול אלא נדבקות על-ידי אדים, ואם-כן ברכתן צריכה להיות - 'אדמה'⁶, ורק על אורז מבושל יש אומרים לברך 'מזונות'.

אלא שבביאור סדר ברכות הנהנין⁷ מביא, שיש הלומדים שאדמו"ר הזקן סבירא ליה שלשיטה שסוברת

(1) כך כתב בבאור ברכת הנהנין לרב גרין עמ' 32 הערה 6, וכ"כ שכך נוהגים בספר ברה"נ המבואר (הרב פרוס) עמ' 34, ובשו"ע הקצר ח"ב פנה" ס"כ ועמ' 522. ולהעיר ממ"ש בזה (הרב ראסקין) ב'סדור אדה"ז עם הערות וצינונים' מילואים עמוד תשכ"ד (שלדעתו, בכוונה השמיט אדה"ז עצה זו (למרות שהביאה במקומות אחרים כגון בסדר ברכות הנהנין פ"א סי"ט, פ"ג ה"ב, ופ"ז הי"ב, ג) ואין לנהוג בה). ובסדור יעב"ץ (בית הפרס דף קז ע"א ערך היר"ז ודף קח ע"ב ערך ריי"ז) כתב שהאוכל דוחן לא מבושל ומעוך יש ספק האם יברך 'שהכל' או 'אדמה', ולכן יברך על שני מינים אלו קודם אכילתו. וכן האוכל אורז מבושל ולא נתמעך יש ספק האם יברך 'מזונות', 'אדמה' או 'שהכל' ובנתמעך יש ספק האם יברך 'מזונות' או 'שהכל', ולכן יברך על מינים אלו קודם אכילתו. וכן בפסקי תשובות סי' ר"ח אות י"ב והערה 86 כתב שגדול אחד קודם שאכל אורז היה מברך על מין 'מזונות', 'אדמה' ו'שהכל', לצאת ידי חובת השיטות שסוברות שגם אורז וגם דוחן ברכתם 'שהכל' (ובפרט בדוחן שלא נתמעך), אלא שצריך עיון גדול האם זוהי גם שיטת אדה"ז (ומסתבר שלא).

(2) לוח ברה"נ פ"א ס"ט וסדר ברה"נ פ"א ס"י.

(3) אלא אם כן נאמר שסובר שבכל מקרה ברכתו 'שהכל' (ראה לעיל סוף הערה 1), ודוחק.

(4) ואמר לי הרב יוסף יצחק שי' אופן, שאלו שכתבו כן - טעו, ובאמת אין צורך לברך גם 'שהכל' לפני אכילת האורז (כיון שאורז שלא נתמעך ברכתו אדמה), וברכת 'שהכל' מברכים על האורז עצמו אם אין לו דברים אחרים (מספק האם ברכתו 'מזונות' או 'אדמה'). ולפי זה, על פריכיות אורז אפשר לברך ברכת 'אדמה'.

(5) ראה 'באור ברכת הנהנין' להרב גרין עמ' 470, ובשו"ע הקצר ח"ב פנה" סכ"ו (עמ' 522). סדר ברכת הנהנין (מהדורת הר"א שי' אלאשילי) עמ' קנב.

(6) וכ"כ בפסקי תשובות סי' ר"ח אות יב. ושמעתי שיש אומרים לברך על פריכיות 'שהכל' כיון שנשתנה צורתו של האורז, וצ"ע האם נקרא באמת נשתנה צורתו. (ובפרט שהדך לאוכלו כך, ראה סדר ברה"נ פ"ז הכ"ב - **המערכת**).

(7) להרב גרין עמוד 30. ושם מציינ שכן למדו באנציקלופדיה התלמודית (ערך 'אורז') את דברי אדמו"ר הזקן, אלא שהמעין שם יראה שאפשר לומר שמה שכתבים שלשיטת אדמו"ר הזקן (לשיטה שדוקא על אורז מעוך מברכים 'מזונות') אורז לא מעוך ברכתו 'שהכל', זהו לא לשיטה הא' (הנ"ל) אלא זהו לפי ההכרעה של אדמו"ר הזקן שבגלל הספק בין השיטות יברך 'שהכל'. אלא שראיתי שבספר

שאם האורז נתמעך - ברכתו 'מזונות', הרי שאם הוא לא נתמעך שיטה זו תסבור שצריך לברך 'שהכול' ולא 'אדמה'. ועיין שם ביאור נוסף בדברי אדמו"ר הזקן⁸.

ולפי זה מובן מדוע עדיף יותר לברך על מאכל שברכתו 'מזונות' לפני אכילת האורז שלא נתמעך, לחשוש לשיטות שאורז כזה ברכתו 'מזונות'. וכן לברך על מאכל שברכתו 'אדמה', לחשוש לשיטות שזהו דוחן וברכתו 'אדמה' - כשלא נטחן⁹, וכן לברך על מאכל שברכתו 'שהכל' לשיטות שסוברות שאורז שלא נתמעך ברכתו 'שהכל'.

ואם-כן גם בפריכיות אורז למרות שהן לא מתבשלות יש מקום לברך לפני כן על מאכל שברכתו 'אדמה' וכן על מאכל שברכתו 'שהכול' (אבל אין צורך ב'מזונות').

ולכאורה דוחק לומר ששיטה זו¹⁰ סוברת שדווקא על אורז מבושל שלא נתמעך מברכים 'שהכול', אבל על אורז שלם שאינו מבושל - כדוגמת פריכיות אורז שעוברות תהליך של תפיחה באדים ולא בישול, מברכים 'אדמה', דמכיוון שהתבשלו ונשארו שלמים מדוע תשתנה הברכה ל'שהכל', אלא על כורחך שיטה זו סוברת שכל זמן שהאורז לא נתמעך ברכתו 'שהכול'. ועדיין צריך עיון למעשה.

סיכום: האוכל אורז שלא בתוך הסעודה עדיף לברך לפני כן על מאכלים שברכתם 'מזונות' 'אדמה' ו'שהכול', ולפני אכילת פריכיות אורז עדיף לברך על מאכלים שברכתם 'אדמה' ו'שהכול' ואין צורך ב'מזונות'.

הרב שבתי פרידמן, עיה"ק צפת

הערות הרב לוי יצחק שי' ראסקין, דומ"צ קהילת חב"ד לונדון:

א. אחרי הופעת הסיפור שלי העיר לי הרי"ל שי' גרונר בשם הרו"ש דווארקיין והר"י דזייקאבסאן ע"ה, שחסידים נהגו כשבאו לאכול אורז שלא בתוך הסעודה, שכן היו מברכים 'מזונות', 'אדמה' ו'שהכול' על מאכלים אחרים תחילה. ובקובץ 'הערות וביאורים' (גיליון תתפ"ו) רצה לפרש הכוונה בדברי רבינו 'בתוך הסעודה' דהיינו בכל עניין שלא יזדקק לברך על האורז בפני עצמו. ויש לעיין עוד¹¹.

ב. הסברא בכלבו (סי' כד) לברך 'שהכל' על דוחן שלא נתמעך, היינו לפי שאין הדרך לאכלו כי אם על-ידי כתישה וטחינה. אבל באורז [דידן] הרי אדרבה, דרך אכילתו הוא כשהוא שלם [והיינו הנימוק של הסברא לברך עליו 'מזונות' גם כשהוא שלם, מה שאין כן בחיטה שלימה, שברכתה 'אדמה' - הרר"י ברכות כו א, הובא בב"י סי' רח]. ואם כן לא ראיתי כל הגיון להקצין את המחלוקת ולומר שיש סברא שברכת אורז שלם היא 'שהכל', אחרי שאין בו לא שינוי צורה ולא שינוי מדרך אכילתו. ועל כן מהוורתא כפירושו השני של הרב גרין, שלדעת אדמו"ר הזקן כאשר יש ספק בין ברכת 'מזונות' ל'האדמה', צריך לברך 'שהכל' לכתחלה. וקושיית הכותב על הנהוגים לברך על האורז גם 'שהכל' - הדרא לדוכתה.

ג. ולעניין פריכיות אורז [באנגלית: rice cakes] מתקבלת מאד ההכרעה לברך עליהן 'אדמה' בלי כל היסוס, דמכיוון שאין כאן תהליך של בישול אם-כן אינו נכנס בסגנון האכילה העיקרי של שום מקום. ולאידיך, לא נשתנה צורתו, דומיא דפופקורן שנוהגין לברך עליו 'האדמה'. וכן הורה הרי"ש שי' גינזבורג ב'שיחת השבוע' מס' 1046, וש"נ.

תהלה לדוד (סי' ר"ח אות ג) לומד שדעת אדמו"ר הזקן היא שלשיטה שדוקא על אורז מעוך מברכים 'מזונות', על לא מעוך מברכים 'שהכל', אלא שעצ"ע מדוע הוכרחו כך לפרש את דעת אדמו"ר הזקן.

8) שיטה זו סוברת שאורז שלא נתמעך ברכתו 'אדמה'. עיין שם אריכות בכל זה.

9) או לביאור הב' המובא שם, לחשוש לדעה שסוברת שאורז שלא נתמעך ברכתו 'אדמה'.

10) לפי ביאור הא' הנ"ל.

11) אגב, גם הרח"ש שי' דייטש מבאר כדברי הרב ראסקין בסידורו שם, שאדמו"ר הזקן הזכיר רק 'שהכל' ולא כתב את עצת היעב"ץ, כיוון שכל העניין של 'לברך על כל דבר ברכה המיוחדת לו' הוא רק כשעלידי הברכה יש שבח פרטי מיוחד לה, אבל כשיש ספק בברכה, וגם כשיבדך ג' ברכות לא יהא שבח מבורר לה' עלידי זה, אין צורך לברך אלא 'שהכל' בלבד, וכך הוא פוסק הלכה למעשה, וכ"כ ב'שיחת השבוע' גיליון 334 - המערכת.

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת שמות

ח"י בטבת

הלילה¹ - ליל 'ציתל'²: מה שנוהגים שלא ללמוד³ בליל⁴ 'ציתל', ביאר כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע הטעם, שהוא "כדי שלא להוסיף חיות" [ב'אותו האיש', שהוא זמן לידתו, ובההולכים בשיטתו עתה⁵].

פעם אמר: "אינני מחבב את המתמידים ששמונה שעות⁶ אלו נוגעות בנפשם". והוא רק עד חצות לילה⁷ (בתל-אביב: 11:40)⁸.

לדעת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו⁹ צריך להיות המנהג בכל מדינה לפי ליל אידם של רוב הגויים (הנוצרים) במדינה זו¹⁰ בזמן הזה, דהיינו בארץ

6 ב"היום יום עם הערות וצינונים" ח"א, מציע לפרש זאת, היות ו'סדר נגלה' בליובאוויטש נמשך 8 שעות (קונטרס עץ החיים ס"פ כב), הכוונה שאינו מרוצה מאלה המתקשים להשלים את מניין השעות גם ביום זה.

7 כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ, לוח 'היום יום' יז טבת. צ"ב אם נהגו להימנע מלימוד מתחילת השקיעה (כמנהג 'רוב עדות החסידים' שבלוח דבר בעתו. ובס' נטעי גבריאל שם פ"ב הע' ט' כתב שכן מנהג חב"ד. וצ"ב מקורו), או מצאת הכוכבים בלבד [וראה ב'התקשרות' גיליון רפג עמ' 18 וגיליון שלג עמ' 19 בנדון. וכל עוד יש ספק בזה, יש לנהוג כדברי הרבי (אג"ק ח"ד עמ' שנב): "וכיוון שלעניין ביטול תורה חידוש גדול הוא, ולכן אין לך בו אלא חידושי"].

8 לעניין עונה ראה בשערי ה' ומנהג ח"ד עמ' קלב, ודין בזה ב'התקשרות' גיליון תש"ו עמ' 18, ומסיק שעכ"פ אין ראייה משם להחמיר בליל טבילה אחר חצות.

9 לקוטי שיחות הני"ל. ומציין שזה דלא כדמשמע בס' 'דרכי חיים ושלו' ס' תתכ"ה. אג"ק ח"ג עמ' קכ. ח"ד הני"ל.

10 במכתב כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: "לשמועתו שבארה"ק ת"ו אין נוהגין בזה כלל (ובטח שמע זה מבר-סמכא ביותר ז"א שהרבי מפקפק בזה) - אם נכונה השמועה, אולי אפשר לומר הטעם, שכיוון שפשטה שם (מלבד תקופות קצרות, כידוע) ממשלת הישמעאלים, ותלוי בשר של מעלה, לא היה מלכתחילה עניין לניטל שם. ובמילא אין החשש דלהוסיף חיות" - אג"ק ח"ג הני"ל. וכנראה בא רק ללמד זכות, שהרי באג"ק ח"ד הני"ל מורה פרטים בהנהגה זו לשואל מירושלים ת"ו. ובשיחת כ' כסלו ה'תשל"ז (הנחת הת' סל"ח, בלתי מוגה) נאמר: "תלוי אם יש במקום זה עניין של ע"ז. ולכן במקומות כמו מרוקו ותימן לא נזהרו ב'ניטל', כיוון

שאינם קשורים עם הנוצרים" [זאת למרות שהנוצרים (הצרפתים) שלטו במרוקו בדורות האחרונים]. ולכן, בארה"ק שיש הרבה ע"ז וחגאותיהם נערכות ברעש גדול, ברור שיש להיזהר בזה. ואכן בין אנ"ש בארה"ק כיום נפוץ ומקובל להיזהר בזה בפשיטות. וראה קובץ 'מוריה' גיליון קסא ובלוח

1) כך נהוג בין אנ"ש. וגם בס' נטעי גבריאל (הל' חנוכה, מהדורת תש"ס בסופו) מנהגי ניטל פ"א ס"א, כתב שגם מנהג חב"ד כהרבה מקהילות החסידים (וכ"כ בס' טעמי המנהגים עמ' תק בשם הרה"ק בעל חידושי הרי"ם) להזיזה גם בש"ק כבכל ליל ניטל שלא ללמוד תורה, ואפילו שלא לקרוא 'שנים מקרא'.

2) ברשימות קעא, קעט, ב'היום יום' יז טבת ובס' השיחות תש"נ ח"א עמ' 192 - נכתב בתי"ו (כמו במחזור ויטרי הל' שחיטה ס' פ, בתרומת הדשן ס' קצה, ובד"מ י"ד ס"ס קמח - במהדורות ללא צנזורה. מאידך באג"ק ח"ג עמ' קכ וח"ד עמ' שנב, ובאגרת שבלקוטי שיחות חט"ו עמ' 545, כמו בס' המנהגים טירנא בהגהות המנהגים ס' יד, בכפתור ופרח פ"י ובלבוש יו"ד שם - נכתב בטי"ת). וכתב הרבי בלקוטי שיחות שם: ניטל - רמז להעדך, וי"א ניתל - מלשון נתלה, הוא [=כיניו ל]זמן לידת אותו האיש (נאטאל בלטינית = לידה).

3) [אבל לומדים את המשניות של האבלים לאחר התפילה, ואומרים את כל סדר ליל שבת כרגיל]. גם חסידות אין לומדים בשידור הרדיו בלילה זה (כשחל בחול), שידור שהיה מיועד בקביעות לשיעור התניא שנאמר ע"י הרה"ר יוסף וינברג, הורה לו הרבי לספר סיפורים מרבותינו נשיאינו - כ"ז מגיליון 'כפר חב"ד' מס' 646 עמ' 15 (כאמור ברשימות, חוברת קעט ס"ט, 'רשימות היומן' עמ' ששה: "גם דא"ח לא היה [אדנ"ע] לומד [ב'ניתל]', וגם לא למיגרס", ולא כאמור ברשימות קודמות, חוברת קעא ס"ג, 'רשימות היומן' עמ' שיג, בשם אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, שאי-הלימוד בניתל אינו שייך ללימוד חסידות. ואולי בדרגת לימוד החסידות של רבותינו נשיאינו הוא עניין אחר, שאין ממנו יניקה, ולכן מסופר ברשימות קעט הני"ל שהצמח-צדק למד בלילה זה, אבל כש'הזכירו לו" - הפסיק). ואולי משום כך אמר הרבי פעם שיחה קצרה בליל ניטל (התוועדות תש"נ ח"ב עמ' 59).

4) ראה להלן הערה 6.

5) לקוטי שיחות כרך טו עמ' 554.

וכן עניין בדרושי חסידות שלו, ומה טוב עניין שהוא בעיתו ובזמנו - מתורה-אור לפרשת השבוע¹³.
 (ב) בעבודת התפילה - בסידורו השווה לכל נפש |כולל גם לימוד מאמרי חסידות שלו בעניין התפילה, החל מהמאמר 'הקול קול יעקב' שנדפס בהקדמת סידורו].

(ג) בנתינת צדקה, ומה טוב - לעניין השייך לעבודתו המיוחדת של בעל ההילולא או למוסדות העוסקים בעבודתו ובעבודת רבותינו נשיאינו ממלאי מקומו¹⁴.

(ד) לקיים התוועדות של שמחה |ב'יום הילולא רבא' זה, כפשוטו - שמחה גדולה ביותר, הקשורה ב'הילולא' חנוכה דווקא... שזה מבטל מלכתחילה את השאלה אודות התוועדות ביום ההילולא¹⁵, בה יקבלו עליהם הנאספים החלטות טובות בענייני תורה ומצוות¹⁶.

פשוט, שאם מאיזו סיבה שתהיה לא נעשה הנ"ל או חלקו בימי |כג-כד טבת|, צריך להיות תשלומין והשלמה בימים הסמוכים¹⁷.

הקודש בערב זה.
 וכיוון שגם חסידות אין לומדים עד הצות, יש להתפלל ערבית מוקדם, ולהפסיק את הלימוד על-כל-פנים בצאת הכוכבים.

יום שני

כ' בטבת
 יום ההילולא של הרמב"ם ז"ל. יום התחזקות בלימוד הרמב"ם היומי¹¹.

יום שישי

כ"ד בטבת
 יום ההסתלקות-הילולא של כ"ק רבנו הגדול, רבי שניאור-זלמן מלאדי נבג"מ זיע"א, בשנת תקע"ג, ומנוחת-כבוד בעיר האדיטש¹².
 כל אחד ואחת, אנשים נשים וטף, ינצלו 'עת רצון' זו, כדי להוסיף:

(א) בלימוד התורה - להוסיף בלימוד תורת הנגלה ותורת הנסתר (תורת החסידות). ללמוד לפחות פרק משניות המתחיל באחת מאותיות שמו הקדוש; וכן מתורת בעל ההילולא: סעיף בשולחן-ערוך שלו במקום שליבו חפץ, וכן פרק מספרו תניא קדישא,

'דבר בעתו' ביום זה, בעניין מנהגי ישראל בליל ניטל בכלל, ובארה"ק בפרט.

11) התוועדות תשמ"ה ח"ב עמ' 1016.

12) לוח כולל-חב"ד. ע"ד פרטי מלחמת נפוליאון, בריחת אדמו"ר הזקן מלאדי וההסתלקות בדרך, ראה מכתב אדמו"ר האמצעי ועוד ב'ספר התולדות - רבי שניאור-זלמן, רבנו הזקן' הוצאת קה"ת, כפר-חב"ד תשמ"ו, ח"ד עמ' 1025 ואילך, ובקצרה ברשימת הצמח-צדק בס' אגרות-קודש, ברוקלין תשמ"מ, עמ' שכא. צילום המצבה בס' 'ימי חב"ד' ביום זה.

13) לקוטי-שיחות חכ"א עמ' 296.

14) ג' העניינים - לקוטי-שיחות, שם, עמ' 276, סה"ש תשמ"ז ח"א עמ' 270 ו'התוועדות' תשמ"ז ח"ב עמ' 286, מוגה.

15) ובפרט ע"פ המבואר במכתב שבלקוטי-לוי-יצחק (אגרות-קודש, עמ' רמט. רנד) הרמזים בכך ש'הילולא רבא' של אדמוה"ז היתה בחודש טבת - שמוה מובן עוד יותר איך שהיא עניין של שמחה - לקוטי-שיחות כרך כא עמ' 277-278.

בהתוועדות כ"ד בטבת תשי"ב ('תורת-מנחם - התוועדות' ח"ד עמ' 262) ציווה הרבי לנגן ניגון ד' בבית של אדה"ז, וניגון "נייע ז'וריצי כלופצי".

16) 'התוועדות' תשמ"ז ח"ב עמ' 292.

17) 'התוועדות' תשמ"ז ח"ב עמ' 286 הערה 66 - מוגה (ההדגשה במקור).

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחי

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש